

MỘT SỐ BIỆN PHÁP ĐẢM BẢO AN TOÀN - PHÒNG CHỐNG TAI NẠN THƯƠNG TÍCH CHO TRẺ TẠI CÁC CƠ SỞ GIÁO DỤC MẦM NON

ĐÀO THỊ MINH TÂM*

TÓM TẮT

Tình hình tai nạn thương tích (TNTT) ở trẻ em trong các cơ sở giáo dục mầm non (GDMN) là một vấn đề cấp bách hiện nay. Bài viết nêu một số biện pháp cụ thể đối với các cơ sở GDMN nhằm ngăn chặn các nguy cơ gây thương tích, đảm bảo an toàn tuyệt đối cho trẻ mầm non.

Từ khóa: an toàn, tai nạn thương tích, giáo dục mầm non.

ABSTRACT

Some safety measures for accident- injury prevention for children in the preschool educational organizations

Accidents and injuries in preschool educational organizations in Vietnam is an urgent issue nowadays. The article presents some specific measures for preschool educational organizations to prevent threats of injury, ensuring complete safety for kindergarten children.

Keywords: safety, accidents, preschool education.

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, TNTT xảy ra đối với trẻ em rất nhiều. Ngày 04-5-2012, lễ công bố kết quả khảo sát quốc gia tai nạn thương tích (TNTT) tại Việt Nam được tổ chức tại Hà Nội đã nêu rõ: “TNTT là một vấn đề sức khỏe cộng đồng tại Việt Nam với tỉ lệ tử vong và thương tích cao so với các bệnh lây nhiễm và không lây, trong đó, tai nạn giao thông đường bộ và đuối nước là những nguyên nhân hàng đầu gây tử vong cho cộng đồng Việt Nam” [1]. Trong đó, “5 nguyên nhân TNTT gây tử vong hàng đầu ở nhóm trẻ em/vị thành niên từ 0-19 tuổi là: tai nạn giao thông, ngã, động vật tấn công, vật sắc và bỏng” [1]. Chính vì vậy, việc phòng chống TNTT

là một việc hết sức cấp bách hiện nay, đòi hỏi toàn xã hội phải có những hành động thiết thực để ngăn chặn những nguy cơ TNTT đe dọa đến tính mạng và sức khỏe của trẻ em nước ta.

Tình hình TNTT ở trẻ em trong các cơ sở giáo dục trẻ ở nước ta hiện nay cũng thường xảy ra, đặc biệt là ở các nhóm trẻ gia đình, các trường mầm non tư thục. Do cơ sở vật chất không đảm bảo yêu cầu, số lượng trẻ quá đông, trong khi đó, trẻ em lại rất hiếu động, tò mò, chưa có kinh nghiệm nên rất dễ xảy ra các tai nạn như: ngã, chấn thương chảy máu, hóc sặc, bỏng... Mặt khác, một số giáo viên mầm non chưa được tập huấn để xử lý những tình huống cấp bách, chưa có kinh nghiệm, kĩ năng xử lý cấp cứu trẻ còn yếu dẫn đến việc chưa đảm bảo an toàn tuyệt đối cho trẻ, công tác phòng chống thương

* ThS, Trường Đại học Sư phạm TPHCM

tích và tai nạn cho trẻ còn chưa tốt. Đặc biệt, các nhóm trẻ tự phát, tuy không có giấy phép nhưng cũng tham gia giữ trẻ, có những người trông trẻ mà chưa qua một lớp đào tạo nào về mầm non, nên không nắm bắt được đặc điểm tâm sinh lí của trẻ, không biết cách chăm sóc, giáo dục trẻ phù hợp, kết quả là vẫn còn những trường hợp xảy ra tai nạn, dẫn đến thương tích, thậm chí gây tử vong cho trẻ. Để ngăn chặn và phòng chống TNTT – đảm bảo an toàn cho trẻ, Bộ Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) đã ban hành Thông tư số 13/2010/TT-BGDĐT, ngày 15-4-2010 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT quy định về xây dựng trường học an toàn, phòng chống tai nạn, thương tích trong cơ sở GDMN. Ban Giám hiệu và giáo viên các trường mầm non, mẫu giáo công lập và tư thục, cần thực hiện nghiêm túc quy chế nuôi dạy trẻ và phòng tránh tai nạn cho trẻ. Cán bộ quản lí các trường, các nhóm trẻ gia đình cần kiểm tra, đôn đốc giáo viên phải có ý thức và cần tiên lượng những tai nạn có thể xảy ra với trẻ, đồng thời có kĩ năng xử lí tai nạn cho trẻ. Thông tư này đã nêu rõ 4 tiêu chuẩn về trường học an toàn, phòng, chống TNTT như sau:

“1. Nhà trường có Ban chỉ đạo công tác y tế trường học, hàng năm xây dựng và triển khai thực hiện kế hoạch phòng, chống TNTT của nhà trường. Có cán bộ chuyên trách hoặc kiêm nhiệm về công tác y tế trường học, được tập huấn để thực hiện tốt các hoạt động sơ cứu, cấp cứu TNTT. Giáo viên, cán bộ công nhân viên được cung cấp những kiến thức cơ bản về các yếu tố nguy cơ và

cách phòng, chống TNTT cho trẻ.

2. Môi trường xung quanh trường an toàn và có hiệu quả.

3. Giảm được các yếu tố nguy cơ gây thương tích cho trẻ trong nhà trường (80 % nội dung theo bảng kiểm trường học an toàn được đánh giá là đạt).

4. Trong năm không có trẻ bị tử vong hay bị thương tích nặng phải nằm viện do tai nạn, thương tích xảy ra trong trường.” [3].

Để đảm bảo an toàn cho trẻ, cần có các biện pháp hữu hiệu để ngăn chặn, phòng chống TNTT trong các cơ sở GDMN. Đây là một vấn đề hết sức cấp bách trong giai đoạn hiện nay.

2. Các tai nạn thương tích thường gặp ở trẻ em

Đối với trẻ nhà trẻ (1 - 3 tuổi):

Trẻ ở lứa tuổi này, cơ thể trẻ phát triển chưa hoàn thiện. Trẻ tập bò, tập đi lại, tò mò muốn tìm hiểu xung quanh, nhưng trẻ chưa có kinh nghiệm, chưa biết tự bảo vệ mình, vì vậy trẻ thường bị các TNTT như bị dị vật đường thở do sặc bột, sặc thức ăn; bị dị vật lỗ mũi, lỗ tai do tự nhét hạt đỗ hoặc các đồ chơi có kích thước nhỏ; hoặc trẻ bị bỏng nước sôi, ngã xuống nước, điện giật, ngã gãy xương, chảy máu...

Đối với trẻ mẫu giáo (4 – 6 tuổi):

Ở độ tuổi này, cơ thể trẻ đã lớn và tương đối hoàn thiện, chức năng vận động phát triển tốt. Trẻ lứa tuổi này có đặc điểm là hiếu động, nghịch ngợm hơn, hay chạy chơi tự do nên thường gặp các TNTT như ngã, bị vật sắc nhọn đâm phải, bỏng, đuối nước, điện giật, đánh nhau, ngộ độc...

• **Một số yếu tố ảnh hưởng đến TNTT ở trẻ trong trường mầm non**

- *Thiếu sự giám sát, chăm nom của cô giáo:* Các giáo viên mầm non, bảo mẫu không giám sát trẻ chặt chẽ, vì vậy, trẻ có thể tiếp xúc với các yếu tố nguy cơ gây TNTT một cách dễ dàng, như: ngã, điện giật, bỏng.

- *Giáo viên mầm non không được hướng dẫn cách sơ cứu cho trẻ và không có kỹ năng xử trí các TNTT thường gặp:* Điều này dẫn đến việc trẻ có thể bị tử vong do ngạt nước, dị vật đường thở do không được cấp cứu kịp thời và đúng cách.

- *Cơ sở vật chất không đảm bảo:* Trường, lớp, đồ dùng đồ chơi ở trẻ em không đảm bảo an toàn, gây ra các tai nạn như: trẻ bị đồ dùng đề lên người, té ngã, rớt xuống hố ga...

- *Người chăm sóc trẻ:* Bạo hành, cố tình gây thương tích cho trẻ.

• **Một số trường hợp trẻ gặp tai nạn thương tích trong các cơ sở giáo dục mầm non**

- **Bị tử vong do ngạt nước**

Các trường mầm non có cơ sở vật chất không đảm bảo, không có tường rào che chắn là mối nguy hiểm đối với trẻ. Ngay cả những dụng cụ chứa nước trong trường như lu, vại, xô... không có nắp đậy, không được treo lên cao khi không sử dụng cũng gây nguy hiểm cho trẻ. Chỉ một vài giây lơ lửng của người lớn là trẻ em có thể rơi xuống ao, hồ, sông, suối, giếng nước hoặc bị té cắm đầu vào xô nước..., có thể bị ngạt hoặc chết đuối chỉ sau 2 phút. Thực tế đã xảy ra những tai nạn như sau:

- 10h trưa ngày 25-02-2010, bé Trương Tường V (14 tháng tuổi), Trường Mầm non Tư thực Tuổi Ngọc - thị trấn Dĩ An, huyện Dĩ An, Bình Dương, đi vệ sinh cùng một bạn nữ. Sau khi trẻ ăn xong, vài phút sau, cô vào kiểm tra thì thấy vòi nước đang chảy và phát hiện một cháu bé gục mặt vào ca nhựa múc nước. Sau khi cho cháu, nhà trường đã đưa cháu đi cấp cứu tại Trung tâm Y tế huyện Dĩ An. Tuy nhiên, các bác sĩ chẩn đoán, cháu Vy đã tử vong trước lúc nhập viện. Trước đó, ngày 03-11-2009, một cháu bé 4 tuổi đã chết tại nhà vệ sinh của Trường Mầm non Nam Ngạn, TP Thanh Hóa vì bị ngã gục mặt vào chậu nước [4].

- *Tại Trường Mầm non Bán công Minh Hà thuộc Hà Nội, bé Nguyễn Văn Nam 4 tuổi đã chết đuối tại ao hồ bên rìa tường sát trường mầm non. Khi cô giáo điếm danh thấy thiếu cháu, các cô chạy đi tìm và thấy dép của cháu nổi lên trên mặt ao sát rìa tường [5].*

- **Trẻ bị bạo hành**

Hiện nay, bạo hành trẻ em tại các trường mầm non đang được báo động, đặc biệt là ở những trường tư thực, các nhóm trẻ gia đình hoặc các cơ sở giữ trẻ tự phát. Các bảo mẫu, GVMN thường bạo hành trẻ trong các giờ ăn, ép trẻ ăn nhanh, ăn nhiều để nhanh tăng cân, dọa nạt và đánh mắng trẻ, những hành vi này đã để lại những hậu quả nghiêm trọng về thể chất lẫn tinh thần cho trẻ, gây bức xúc trong dư luận xã hội. Một số trường hợp đã được báo chí đăng tải như sau:

- Bé Quang Vinh học tại Nhà trẻ tư thực Hoa Lan quận Tân Phú (TPHCM) mới 4 tuổi, không chịu ăn, bị cô giáo

Trần Thị Xuân Nữ nhốt vào thang máy vận chuyển thức ăn rồi bấm nút cho thang chuyển động để hù dọa bé. Khi thang nâng mở cửa, khắp người cháu đã bết máu, mình đầy thương tích. Cháu được cô đưa đến bệnh viện cấp cứu, tại bệnh viện bác sĩ cho biết cháu bị chấn thương đầu, sưng bầm tím thái dương trái, xuất huyết vùng cổ mặt, hai mắt bị xuất huyết kết mạc, nề mi, trên đầu có vết thương gây lóc da thái dương trái 15cm, lộ sọ, tỉ lệ thương tật 38% vĩnh viễn. [2]

- Bé Trân bị phù não do bị cô giáo dùng băng keo dán miệng dẫn đến bị ngưng tim, ngưng thở, được đưa đến bệnh viện Nhi Đồng 1. Bác sĩ đã nhiệt tình cứu chữa, nhưng do sức khỏe bé quá yếu nên dẫn đến tử vong.

- Bé Ngân 3 tuổi được gửi ở nhà cô bảo mẫu Trần Thị Phụng ở xã Thuận Giao, tỉnh Bình Dương, bị bạo hành khi tắm. Cô Phụng đã có những hành vi bạo lực liên tục tát nước vào mặt, lấy chân đạp lên người bé Ngân. [2]

- Gần đây nhất, tại nhóm trẻ gia đình Phương Anh, quận Thủ Đức, người dân cũng phát hiện 2 bảo mẫu đã bóp cổ trẻ, gi đầu xuống đất, lấy khăn bịt mũi, tát liên tiếp vào mặt các bé rất dã man. Hai người này đã bị bắt và đưa ra xét xử.

- Bị hóc dị vật đường thở

Hóc dị vật là tai nạn tương đối phổ biến đối với trẻ em lứa tuổi 1-3, do trẻ thường dùng miệng để “khám phá” bất cứ vật gì có trong tay. Dị vật hay gặp nhất là hạt ngô, hạt lạc, hòn bi, hoặc đồng xu, viên kẹo... Mải chơi, trẻ quên mất vật đang ngậm và nuốt luôn vào miệng, gây hóc nghẹn, nếu không cấp cứu kịp thời sẽ

gây tử vong. Một số trường hợp điển hình:

- Em bé 14 tháng tuổi bị chết vì sặc cháo ở một nhóm trẻ gia đình thuộc tổ 12 – phường Hòa Cường Bắc. Trong khi ăn cháo, bé bị sặc dẫn đến tím tái, khó thở. Mặc dù các cô đưa đến bệnh viện cấp cứu nhưng cháu Lộc vẫn bị tử vong.

- Ngày 27-8, cháu Trần Nhật Hương (12 tháng tuổi), Trường Mầm non Thiên Thần Nhỏ (Số 9, BT6, KĐT Việt Hưng) đã tử vong, nguyên nhân ban đầu được các bác sĩ cho rằng cháu bị sặc cháo. Cháu mới được gửi ở trường vào ngày 26-8, tính đến thời điểm cháu mất chưa đầy 2 ngày.

- Bé P.T.A (20 tháng tuổi), ngụ tại Bến Tre. Sau 30 ngày khó thở kéo dài, sổ mũi và ho liên tục, bác sĩ chẩn đoán bị viêm phổi, nhưng tại Bệnh viện Nhi Đồng 1, kết quả XQ cho thấy cả 2 lá phổi của bé đều bị viêm, phổi trái xẹp một phần, nguyên nhân do bé ngậm và nuốt bóng đèn trang trí vào họng.

- Tai nạn do bất cẩn

Trẻ nhỏ thường rất hiếu động, hay tìm tòi khám phá mà không hề ý thức được những sự nguy hiểm đang rình rập. Giáo viên mầm non hoặc bảo mẫu đã bất cẩn để xảy ra những tai nạn thật thương tâm, điển hình như trường hợp sau:

- Tháng 9-2008, cháu Nguyễn Anh Đạt, 3 tuổi, học tại Trường Mầm non Tư thực Thiện Ý, TP Đà Lạt đã tử vong do kẹt trong thang máy vận chuyển thức ăn. Khi bé Đạt khóc, cô bảo mẫu để bé ngồi xuống ghé gần cầu thang máy vận chuyển thức ăn để tìm khăn lau cho bé. Trong lúc cô đi lấy khăn, bé bò vào thang

máy đã mở sẵn và thang máy tự động đi lên. Bé được đưa đến Bệnh viện Đa khoa Lâm Đồng trong tình trạng tím tái, có vết kẹp ngang bụng và vết thương ở phần chân, cháu đã tử vong sau đó vài ngày.

- Tai nạn do đồ chơi

Ngoài trường hợp hóc, nuốt phải dị vật, trẻ thường bị tai nạn khi sử dụng các loại xe đồ chơi, hoặc trẻ chơi các đồ chơi có nguồn gốc không rõ ràng, vật liệu sản xuất đồ chơi chứa nhiều chất độc hại có thể gây ung thư, ảnh hưởng lâu dài đến sức khỏe trẻ em.

Một tai nạn điển hình: Một cháu bé 2 tuổi ở trường mầm non tại thành phố Hà Nội vừa chết do nuốt phải đồ chơi (trứng nhựa). [6]

3. Các biện pháp đảm bảo an toàn - phòng chống thương tích cho trẻ trong các cơ sở giáo dục mầm non

3.1. Xây dựng kế hoạch hoạt động phòng, chống TNTT cho trẻ trong các trường mầm non

- Hàng năm, các cơ sở GDMN cần xây dựng và triển khai kế hoạch hoạt động phòng chống TNTT cho trẻ phù hợp với điều kiện từng địa phương.

- Các trường mầm non và các cơ sở GDMN cần thành lập Ban chỉ đạo phòng chống TNTT cho trẻ, chỉ đạo và triển khai các văn bản theo quy định có nội dung liên quan tới công tác phòng, chống TNTT, xây dựng trường học an toàn. Cán bộ quản lý cần tăng cường công tác kiểm tra, giám sát về công tác trông coi trẻ, tình hình thực hiện đảm bảo an toàn trường lớp, đồ dùng, đồ chơi, ngăn chặn tình trạng bạo hành trẻ trong trường mầm non.

3.2. Tăng cường giáo dục truyền thông nhằm nâng cao nhận thức của giáo viên mầm non và những người trông trẻ về xây dựng trường học an toàn, phòng, chống TNTT

- Các cơ sở GDMN cần tăng cường các hình thức tuyên truyền giáo dục bằng nhiều hình thức như tờ rơi, băng rôn, áp phích, khẩu hiệu; trang bị tài liệu, sách vở có liên quan đến việc đảm bảo an toàn cho trẻ trong trường mầm non.

- Tuyên truyền trực tiếp qua các phương tiện truyền thông của trường, lớp nhằm nâng cao nhận thức cán bộ, giáo viên, nhân viên về tầm quan trọng của việc đảm bảo an toàn cho trẻ, về các biện pháp đảm bảo an toàn cho trẻ mầm non.

- Nâng cao năng lực cho các cấp lãnh đạo, cán bộ, giáo viên của ngành giáo dục về các nội dung phòng, chống TNTT, như: mở các lớp tập huấn về kỹ năng xử trí các tai nạn thường gặp ở trẻ em; tăng cường công tác kiểm tra các kỹ năng chăm sóc, xử trí các tai nạn thường gặp ở trẻ em. Hàng năm, các trường mầm non nên tổ chức các hội thi tìm hiểu kiến thức, kiểm tra kỹ năng xử lý các tình huống cấp cứu ở trẻ em.

- Tổ chức lồng ghép nội dung giáo dục phòng chống TNTT, xây dựng trường học an toàn vào các hoạt động nhà trường.

3.3. Tổ chức cải tạo trường lớp, cơ sở vật chất nhằm đảm bảo an toàn, phòng, chống TNTT tại trường mầm non

- Kiểm tra, phát hiện và khắc phục ngay cơ sở vật chất không đảm bảo an toàn nhằm loại trừ các nguy cơ gây thương tích, tập trung ưu tiên các loại

thương tích thường gặp, do: ngã, vật sắc nhọn đâm, cắt, đuối nước, tai nạn giao thông, bỏng, điện giật, ngộ độc; đặc biệt đối với các cơ sở GDMN tư thục và các nhóm trẻ gia đình, phải tuân thủ các quy định về an toàn thì mới được cấp giấy phép hoạt động.

- Huy động sự tham gia của các thành viên trong cơ sở GDMN, phụ huynh của trẻ và cộng đồng, phát hiện và báo cáo kịp thời các nguy cơ gây TNTT để có các biện pháp phòng, chống tại cơ sở GDMN.

- Có tủ thuốc và các dụng cụ sơ cấp cứu theo quy định; đảm bảo tuyệt đối các qui định về phòng cháy chữa cháy cho trẻ trong các cơ sở GDMN.

3.4. Tổ chức đánh giá quá trình triển khai và kết quả hoạt động xây dựng trường học an toàn, phòng, chống TNTT của các cơ sở GDMN

Các phòng ban chức năng cần thường xuyên đánh giá, kiểm tra các cơ sở GDMN, chỉ cấp giấy công nhận trường học an toàn, phòng, chống TNTT vào cuối năm học cho các cơ sở GDMN đạt tiêu chuẩn. Đây là một biện pháp hết sức cần thiết nhằm hạn chế tối đa các trường hợp gây TNTT cho trẻ em.

4. Kết luận

Tóm lại, đảm bảo an toàn phòng chống TNTT cho trẻ trong các cơ sở GDMN là một việc đóng vai trò quan trọng và hết sức cấp bách trong công tác chăm sóc – giáo dục trẻ hiện nay. Các cơ sở GDMN cần thực hiện nghiêm túc các biện pháp nhằm đảm bảo an toàn phòng tránh TNTT cho trẻ, góp phần nâng cao hiệu quả chăm sóc giáo dục trẻ trong trường mầm non.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đăng Doanh (2012), “Công bố kết quả khảo sát quốc gia về tai nạn thương tích tại Việt Nam”, <http://tcltxh.vn/ArticlesDetail/tabid/193/cateid/6/id/3720/language/vi-VN/Default.aspx>
2. <http://hcm.24h.com.vn/an-ninh-hinh-su/5-vu-hanh-ha-tre-em-kinh-hoang-nhat-2010-c51a347181.html>
3. <http://thuvienphapluat.vn/archive/Thong-tu/Thong-tu-13-2010-TT-BGDDT-xay-dung-truong-hoc-an-toan-phong-chong-tai-nan-thuong-tich-trong-co-so-giao-duc-mam-non-vb104124t23.aspx>
4. <http://danviet.vn/thoi-su/diem-danh-nhung-vu-tre-chet-tham-tai-truong-mam-non/20131220124436389p1c24.htm>
5. <http://www.nguoiduatin.vn/nhung-cai-chet-tham-cua-tre-o-truong-mam-non-a118869.html>
6. <http://vietbao.vn/Xa-hoi/Chau-be-3-tuoi-chet-do-nuot-phai-do-choi/10862873/157/>

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 04-3-2014; ngày phản biện đánh giá: 01-4-2014;
ngày chấp nhận đăng: 07-4-2014)